

Σύλλογος Αναπηρωτών Εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής

Υπόμνημα

Εισηγήσεις για τις Δομές Ειδικής Αγωγής στη Δευτεροβάθμια
Εκπαίδευση



Σ.Α.Κ.Ε.Α
Φεβρουάριος 2026

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
ΜΕΡΟΣ Α: ΣΚΟΠΟΣ & ΠΛΑΙΣΙΟ	4
ΜΕΡΟΣ Α: ΣΚΟΠΟΣ & ΠΛΑΙΣΙΟ.....	4
ΜΕΡΟΣ Β: ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛΗ ΘΕΣΕΩΝ ΣΑΚΕΑ – ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ 01/10/2025	7
1. Τμήματα Ένταξης – Υποχρεωτική λειτουργία σε κάθε Γυμνάσιο και Λύκειο.....	7
2. ΦΕΚ 3791/2025 – Άρθρο 117: Κατανομή ΠΕ04 στα Τμήματα Ένταξης	7
3. Επικαιροποίηση: Οι αξιολογικές εκθέσεις των ΚΕΔΑΣΥ πλέον δεν αναφέρουν ώρες Παράλληλης Στήριξης.....	8
4. Κατανομή Εκπαιδευτικών Τ.Ε. – Θέση ΣΑΚΕΑ (ενημερωμένη με το όριο 250 μαθητών).....	9
ΜΕΡΟΣ Γ: ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΑΚΕΑ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΑΕ	10
1. Μείωση διδακτικού ωραρίου εκπαιδευτικών ΕΑΕ	10
2. Μείωση του αριθμού μαθητών ανά τμήμα σε μέγιστο 20 μαθητές.....	10
3. Αναπροσαρμογή μισθών αναπληρωτών.....	10
4. Αξιολόγηση μαθητών ΣΤ' Δημοτικού από εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας στα ΚΕΔΑΣΥ.....	11
5. Απομάκρυνση του ορίου των 250 μαθητών για τοποθέτηση ΠΕ04, ΠΕ86 και ΠΕ80 στα Τ.Ε.	11
6. Μείωση του χρόνου μετάβασης εκπαιδευτικών ΕΑΕ στη Γενική Παιδεία από 5 σε 3 έτη.....	11
7. Στελέχωση Τμημάτων Ένταξης σε Πρότυπα και Ωνάσεια Σχολεία	11
8. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα ΕΑΕ & συστηματική ενημέρωση νομοθεσίας	12
9. Σύσταση Ειδικής Μονάδας Προώθησης Ενταξιακής Εκπαίδευσης στο ΙΕΠ.....	12
10. Σύνδεση της ΕΑΕ με βελτίωση μαθησιακών αποτελεσμάτων & επιδόσεων PISA	12
11. Πρόσληψη αναπληρωτών ΕΑΕ από την Α' φάση	13
12. Ποσόστωση 5% για εισαγωγή μαθητών ΕΑΕ στα Πρότυπα Γυμνάσια	13
13. Αναβάθμιση και επαρκής στελέχωση των Ειδικών Σχολείων	13
14. Ο αριθμός των μαθητών στα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Α και η παιδαγωγική λειτουργικότητα των τμημάτων.....	14
15. Αναβάθμιση του ρόλου των ΕΕΕΕΚ και διασύνδεσή τους με την επαγγελματική αποκατάσταση	15
16. Συνθήκες εργασίας εκπαιδευτικών ΕΑΕ και διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης υποστήριξης.....	15
ΜΕΡΟΣ Δ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ	17

Επιμέλεια:

Το Δ.Σ. του Σ.Α.Κ.Ε.Α:

Παναγοπούλου Χριστίνα (Πρόεδρος)

Τζιντζή Φιλίτσα (Αντιπρόεδρος)

Λάμπρου Φωτίου Αικατερίνη (Γενική Γραμματέας)

Πατρίκιος Νικόλαος (Ταμίας)

Κουρπουανίδης Παναγιώτης (Β' Ταμίας)

Καραβία Μαρία (Μέλος)

Ελευθεριάδης Παναγιώτης (Μέλος)

Εισαγωγή

Η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα της δημόσιας εκπαίδευσης και βασικό δείκτη δημοκρατίας, ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Ο Σύλλογος Αναπληρωτών Καθηγητών Ειδικής Αγωγής (ΣΑΚΕΑ) εκπροσωπεί χιλιάδες εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στα Τμήματα Ένταξης, στην Παράλληλη Στήριξη, στα ΚΕΔΑΣΥ και σε δομές υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Η παρούσα συγκυρία – με τη νέα εγκύκλιο του ΥΠΑΙΘΑ όπως αυτή δημοσιοποιήθηκε τον Οκτώβρη του 2025, τις πρόσφατες νομοθετικές τροποποιήσεις, το ΦΕΚ 3791/05.08.2025 και τις διαρκείς ελλείψεις στη στελέχωση – καθιστά αναγκαία την κατάθεση ενός ολοκληρωμένου υπομνήματος. Σκοπός μας είναι να αναδειχθούν οι πραγματικές ανάγκες των μαθητών, οι παρεκκλίσεις από την ενταξιακή φιλοσοφία και οι αναγκαίες θεσμικές βελτιώσεις που οφείλει να υιοθετήσει το Υπουργείο Παιδείας.

Η εκπαιδευτική πραγματικότητα αποδεικνύει ότι η ενίσχυση της ΕΑΕ έχει άμεσο και μετρήσιμο παιδαγωγικό αντίκτυπο: στην πρόοδο, την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και την ισότιμη συμμετοχή των μαθητών, αλλά και στη λειτουργικότητα των σχολικών μονάδων συνολικά. Με αυτό το υπόμνημα καταθέτουμε μια τεκμηριωμένη και εφαρμόσιμη δέσμη προτάσεων που αντικατοπτρίζει τόσο την εμπειρία των εκπαιδευτικών όσο και τις σύγχρονες διεθνείς πρακτικές.

ΜΕΡΟΣ Α: ΣΚΟΠΟΣ & ΠΛΑΙΣΙΟ

ΜΕΡΟΣ Α: ΣΚΟΠΟΣ & ΠΛΑΙΣΙΟ

Το παρόν υπόμνημα συντάσσεται από τον Σύλλογο Αναπληρωτών Καθηγητών Ειδικής Αγωγής (ΣΑΚΕΑ) με αφορμή τις πρόσφατες νομοθετικές και διοικητικές αλλαγές στην ΕΑΕ και την ανάγκη συνολικής, συνεκτικής και τεκμηριωμένης αναδιάρθρωσης του πλαισίου υποστήριξης των μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Στο επίκεντρο των θέσεων μας βρίσκεται η καθολική πρόσβαση, η ισότιμη συμμετοχή και η ενταξιακή κουλτούρα, όπως προβλέπεται από τη διεθνή πρακτική και τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD Γενικό Σχόλιο αρ. 4).

Η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση δεν αποτελεί παράλληλο ή αποσπασματικό σύστημα υποστήριξης, αλλά αναπόσπαστο και δομικό μέρος της γενικής εκπαίδευσης. Η ενταξιακή εκπαίδευση συνιστά κεντρική εκπαιδευτική πολιτική επιλογή και όχι ειδική ρύθμιση που αφορά περιορισμένο αριθμό μαθητών. Ως εκ τούτου, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της ΕΑΕ οφείλουν να εντάσσονται στον συνολικό εκπαιδευτικό σχεδιασμό, με θεσμική συνέχεια, επαρκή στελέχωση και συστηματική υποστήριξη όλων των σχολικών μονάδων.

Οι θέσεις και οι προτάσεις που κατατίθενται στο παρόν υπόμνημα εδράζονται στο ισχύον εθνικό και διεθνές θεσμικό πλαίσιο για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση. Ειδικότερα, βασίζονται στις διατάξεις του ν. 3699/2008 (Α' 199), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μετά τον ν. 5224/2025, στις σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις και εγκυκλίους, καθώς και στις Διευκρινιστικές Οδηγίες του ΥΠΑΙΘΑ (αρ. πρωτ. 122194/ΓΔ4/01-10-2025). Παράλληλα, λαμβάνονται υπόψη οι δεσμεύσεις της χώρας από τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (κυρ. ν. 4074/2012) και ιδίως το Γενικό Σχόλιο υπ' αριθμ. 4 της Επιτροπής του ΟΗΕ, το οποίο ορίζει την ενταξιακή εκπαίδευση ως υποχρέωση των κρατών και όχι ως προαιρετική εκπαιδευτική πρακτική.

Με βάση τα ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η ουσιαστική ενίσχυση της Ειδικής Αγωγής και της Ενταξιακής Εκπαίδευσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προϋποθέτει τη συνεπή εφαρμογή του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου και την άρση διαπιστωμένων δυσλειτουργιών που έχουν ανακύψει στην πράξη. Στο πλαίσιο αυτό, ο Σύλλογος Αναπληρωτών Καθηγητών Ειδικής Αγωγής καταθέτει τις ακόλουθες προτάσεις, με στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας των δομών ΕΑΕ, τη διασφάλιση της παιδαγωγικής συνέχειας και την αποτελεσματικότερη υποστήριξη των μαθητών.

1. Παρουσία εκπαιδευτικών ΕΑΕ σε όλα τα Γυμνάσια και Λύκεια

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση παραμένει ο πιο αδύναμος κρίκος ως προς τις δομές ΕΑΕ. Παρά τις σημαντικές προσπάθειες που έγιναν το καλοκαίρι, με τη σύσταση νέων Τμημάτων Ένταξης, ο συνολικός αριθμός τους παραμένει εξαιρετικά μικρός σε σύγκριση μάλιστα με την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Ο ΣΑΚΕΑ τονίζει ότι:

- Οφείλει να υπάρχει **εκπαιδευτικός ΕΑΕ σε κάθε Γυμνάσιο και σε κάθε Λύκειο**, χωρίς εξαιρέσεις.
- Η σημερινή αναλογία Τμημάτων Ένταξης (Τ.Ε.) ανά αριθμό σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κρίνεται ανεπαρκής. Σύμφωνα με πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία που έχουν αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του υπουργείου¹, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση λειτουργούν σήμερα περίπου 1.668 Τμήματα Ένταξης. Ο αριθμός αυτός είναι σαφώς μικρότερος σε σχέση με τον αντίστοιχο αριθμό Τμημάτων Ένταξης που λειτουργούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, γεγονός που αποτυπώνει τη διαχρονική υποστελέχωση και την περιορισμένη ανάπτυξη των δομών ΕΑΕ στη δευτεροβάθμια βαθμίδα, παρά τις αυξημένες και διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών.
- Η ενίσχυση των Τ.Ε. στη δευτεροβάθμια αποτελεί όρο παιδαγωγικής ισότητας.

2. Ίδρυση Τμημάτων Ένταξης σε όλα τα σχολεία, συμπεριλαμβανομένων των Προτύπων, Ωνασείων και ΕΠΑΛ

Η ύπαρξη Τ.Ε. δεν μπορεί να θεωρείται προνόμιο συγκεκριμένων σχολείων. Ο ΣΑΚΕΑ ζητά:

- **Υποχρεωτική ίδρυση Τ.Ε. σε όλα τα Γυμνάσια, ΓΕΛ, ΕΠΑΛ, Πρότυπα και Ωνάσεια.**
- Εξίσωση της δευτεροβάθμιας με την πρωτοβάθμια ως προς τον αριθμό και τη στελέχωση Τ.Ε.
- Αναγνώριση ότι οι ανάγκες των μαθητών στα ΕΠΑΛ είναι αυξημένες λόγω επαγγελματικού προσανατολισμού και διαφοροποιημένου προγράμματος.

3. Θεσμοθέτηση Ε.Δ.Υ. σε κάθε σχολική μονάδα

Η σχολική μονάδα δεν μπορεί να λειτουργήσει ενταξιακά χωρίς λειτουργική Ε.Δ.Υ. Προτείνουμε:

- Κάθε σχολείο να διαθέτει **Ε.Δ.Υ. με σταθερή παρουσία.**
- Συμμετοχή εκπαιδευτικών ΕΑΕ σε όλες τις διαδικασίες λήψης εκπαιδευτικών αποφάσεων.

¹ <https://www.minedu.gov.gr/ekpaidefsi-ypostiriksi/sxoleia-me-tmimata-entaksis>

4. Θεσμοθέτηση συνεργασίας εκπαιδευτικών Γενικής Παιδείας και ΕΑΕ

Η συνεργασία δεν μπορεί να βασίζεται σε «καλή διάθεση». Ζητούμε:

- Υποχρεωτικό θεσμικό πλαίσιο για **συνεργασία, συνδιδασκαλία, συνδιαμόρφωση υλικού και κοινό σχεδιασμό παρεμβάσεων**.
- Πρόβλεψη εβδομαδιαίου χρόνου συνεργασίας στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

5. Επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών σε θέματα ΕΑΕ

Σύμφωνα με τις εισηγήσεις του ΣΑΚΕΑ, απαιτείται:

- Ετήσια επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών Γενικής και ΕΑΕ σε θέματα ενταξιακής διδασκαλίας, διαφοροποίησης και διαχείρισης μαθησιακών δυσκολιών.
- Συστηματική ενημέρωση για την ισχύουσα νομοθεσία.

6. Ενίσχυση ΕΝΕΓΥΛ & ΕΕΕΕΕΚ

Τα ΕΝΕΓΥΛ και οι δομές ΕΕΕΕΕΚ αποτελούν κρίσιμη υποστηρικτική βαθμίδα για χιλιάδες μαθητές. Προτείνεται:

- Ενίσχυση του προσωπικού ΕΑΕ,
- Επαρκής στελέχωση με ειδικότητες που λείπουν (ΠΕ86, ΠΕ80, ΠΕ04),
- Ανάπτυξη συνεργασιών με Γυμνάσια/Λύκεια για ομαλές μεταβάσεις μαθητών.

7. Αναλυτική καταγραφή προβληματικών σημείων του ΦΕΚ 3791/05.08.2025 – Άρθρο 117, ιδίως σε ό,τι αφορά:

- τη στελέχωση Τμημάτων Ένταξης (Τ.Ε.) με ΠΕ04,
- την ποσόστωση εντός των ειδικοτήτων ΠΕ04,
- τους κινδύνους για πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα,
- την ελλιπή κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών.

ΜΕΡΟΣ Β: ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛΗ ΘΕΣΕΩΝ ΣΑΚΕΑ – ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ 01/10/2025

Το παρόν Μέρος Β παρουσιάζει μια συστηματική αντιπαραβολή των θέσεων του ΣΑΚΕΑ με το περιεχόμενο της νέας εγκυκλίου της 01/10/2025 και τις πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Η σύγκριση αυτή κρίνεται απαραίτητη, καθώς οι διατάξεις της εγκυκλίου, παρά τις θετικές προθέσεις τους, εξακολουθούν να απέχουν από τις αρχές της σύγχρονης ενταξιακής εκπαίδευσης και από τις ανάγκες που αναδεικνύονται καθημερινά μέσα στη σχολική πραγματικότητα. Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται, με τρόπο τεκμηριωμένο και στοχευμένο, τα σημεία όπου η εφαρμογή της εγκυκλίου δημιουργεί ασυνέχειες, ελλείψεις ή δυσλειτουργίες, καθώς και οι αντίστοιχες ρεαλιστικές και παιδαγωγικά τεκμηριωμένες προτάσεις του ΣΑΚΕΑ για τη βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου.

1. Τμήματα Ένταξης – Υποχρεωτική λειτουργία σε κάθε Γυμνάσιο και Λύκειο

Η εγκύκλιος διατηρεί τις προϋποθέσεις πληθυσμιακού ορίου **250 μαθητών** και απαίτηση ύπαρξης τουλάχιστον 15 αξιολογικών εκθέσεων.

Θέση ΣΑΚΕΑ:

- Το σχήμα αυτό **αντιστρατεύεται τις αρχές ενταξιακής εκπαίδευσης** και οδηγεί σε κατηγοριοποίηση.
- Η απουσία Τ.Ε. στη δευτεροβάθμια αφήνει χιλιάδες μαθητές χωρίς υποστήριξη.
- Ο ΣΑΚΕΑ εισηγείται:
 - Υποχρεωτική λειτουργία Τ.Ε. σε **όλα** τα Γυμνάσια, Λύκεια και ΕΠΑΛ.
 - **Άρση της προϋπόθεσης αξιολογικών εκθέσεων.**
 - Λειτουργία Τ.Ε. με βάση την **inclusive pedagogy**, όχι μόνο για μαθητές με διάγνωση.

2. ΦΕΚ 3791/2025 – Άρθρο 117: Κατανομή ΠΕ04 στα Τμήματα Ένταξης

Σχετικά με το Άρθρο 117 του ΦΕΚ 3791/2025, ο ΣΑΚΕΑ προτείνει την πλήρη απαλοιφή του ορίου των 250 μαθητών για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών, καθώς η στήριξη πρέπει να παρέχεται με βάση τις διαπιστωμένες ανάγκες των μαθητών και όχι το μέγεθος της σχολικής μονάδας. Σε περίπτωση, ωστόσο, που το Υπουργείο επιθυμεί τη διατήρηση αυτού του ορίου, η στελέχωση των Τ.Ε. οφείλει να αναπροσαρμοστεί υποχρεωτικά με βάση τις ώρες του ωρολόγιου προγράμματος της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, προκειμένου να διασφαλίζεται η κάλυψη όλων των βασικών γνωστικών αντικειμένων

Το ΦΕΚ προβλέπει ότι σε σχολικές μονάδες με **πάνω από 250 μαθητές** τοποθετείται **ένας και μόνο ΠΕ04** στα Τ.Ε.

Γιατί πρέπει να αποσυρθεί η διάταξη:

- Η Φυσική (ΠΕ04.01), η Χημεία (ΠΕ04.02) και η Βιολογία (ΠΕ04.04) είναι μαθήματα **πανελλαδικώς εξεταζόμενα**.
- Με έναν ΠΕ04 δεν καλύπτονται οι ανάγκες υποστήριξης ούτε η απαιτούμενη διαφοροποίηση.
- Δημιουργούνται κενά που επηρεάζουν την πρόσβαση των μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Πρόσθετο ζήτημα: Ποσοτώσεις ΠΕ04

Το ΦΕΚ προβλέπει:

- ΠΕ04.01 → 42%
- ΠΕ04.02 → 20%
- ΠΕ04.04 → 20%
- **ΠΕ04.05 → 18%**

Κρίσιμη επισήμανση: Οι ΠΕ04.05 **δεν έχουν μάθημα Α' ανάθεσης στο Λύκειο**.

Η επιβολή ποσόστωσης οδηγεί σε:

- Πλημμελή στελέχωση Τ.Ε.
- Αδυναμία κάλυψης πανελλαδικώς εξεταζόμενων μαθημάτων.

Αίτημα ΣΑΚΕΑ:

- Ορθολογική κατανομή ειδικοτήτων ΠΕ04
- Άρση της αποκλειστικής ποσόστωσης ΠΕ04.05 στα Λύκεια.
- Αναμόρφωση των κατανομών με βάση **διδακτικές ανάγκες**.

3. Επικαιροποίηση: Οι αξιολογικές εκθέσεις των ΚΕΔΑΣΥ πλέον δεν αναφέρουν ώρες Παράλληλης Στήριξης

Με το νέο πλαίσιο, οι εκθέσεις **δεν περιλαμβάνουν πλέον αριθμό ωρών**, γεγονός που:

- αποδυναμώνει την τεκμηρίωση των αναγκών,
- επιτρέπει ελαστικές και συχνά ανεπαρκείς τοποθετήσεις ΠΣ,
- δυσκολεύει την ομοιομορφία εφαρμογής μεταξύ σχολικών μονάδων.

Θέση ΣΑΚΕΑ:

- Η Παράλληλη Στήριξη αποτελεί **υποχρεωτική εύλογη προσαρμογή**, όχι προαιρετικό μέτρο.
- θεμελιώνεται στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Ν. 4074/2012).

- Πρέπει να διασφαλίζεται ότι καλύπτονται **όλες οι διδακτικές ανάγκες του μαθητή**, ανεξάρτητα από το αν οι ώρες αναφέρονται ρητά.
- Το ΥΠΑΙΘΑ οφείλει να εκδώσει **σαφή οδηγία** που να δεσμεύει τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης για πλήρη κάλυψη.

4. Κατανομή Εκπαιδευτικών Τ.Ε. – Θέση ΣΑΚΕΑ (ενημερωμένη με το όριο 250 μαθητών)

Για σχολικές μονάδες έως 250 μαθητές:

- 2 ΠΕ02
- 2 ΠΕ03
- 1 ΠΕ04
- 1 ΠΕ80 / ΠΕ86

Για σχολικές μονάδες άνω των 250 μαθητών:

- 3 ΠΕ02
- 3 ΠΕ03
- 2 ΠΕ04
- 1 ΠΕ80
- 1 ΠΕ86

Η πρόταση βασίζεται στο πλήρες ωρολόγιο πρόγραμμα δευτεροβάθμιας και καλύπτει πραγματικές ανάγκες.

ΜΕΡΟΣ Γ: ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΑΚΕΑ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΑΕ

Το Μέρος Γ συγκεντρώνει τις πρόσθετες προτάσεις του ΣΑΚΕΑ που αποσκοπούν στη συνολική αναβάθμιση της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι προτάσεις αυτές βασίζονται στις ανάγκες που αναδεικνύονται καθημερινά στις σχολικές μονάδες, στις διεθνείς καλές πρακτικές και στις αρχές της ενταξιακής εκπαίδευσης. Αφορούν τόσο οργανωτικά και θεσμικά ζητήματα όσο και παιδαγωγικές συνθήκες που επηρεάζουν άμεσα την ποιότητα της υποστήριξης που λαμβάνουν οι μαθητές με εκπαιδευτικές ανάγκες. Στόχος του παρόντος μέρους είναι να παρουσιαστούν συγκεκριμένα, εφαρμόσιμα και τεκμηριωμένα μέτρα που μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στη βελτίωση της σχολικής καθημερινότητας, στη διεύρυνση της συμπερίληψης και στη διασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους τους μαθητές.

1. Μείωση διδακτικού ωραρίου εκπαιδευτικών ΕΑΕ

Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της γενικής παιδείας, η προσαρμογή διδακτικού υλικού, η διαφοροποίηση της διδασκαλίας και η προετοιμασία εξατομικευμένων παρεμβάσεων απαιτούν σημαντικό χρόνο εκτός διδακτικού ωραρίου.

Ο ΣΑΚΕΑ προτείνει:

- Μείωση του διδακτικού ωραρίου των εκπαιδευτικών ΕΑΕ κατά **δύο ώρες**,
- Αναγνώριση της προετοιμασίας εξατομικευμένου υλικού ως **παιδαγωγικής εργασίας**.

2. Μείωση του αριθμού μαθητών ανά τμήμα σε μέγιστο 20 μαθητές

Η αποτελεσματική ενταξιακή διδασκαλία προϋποθέτει μικρότερα τμήματα.

Προτείνεται:

- Θέσπιση ανώτατου ορίου **20 μαθητών ανά τμήμα**, ειδικά όπου φοιτούν μαθητές με διαφοροποιημένες μαθησιακές ανάγκες.

3. Αναπροσαρμογή μισθών αναπληρωτών

Οι αναπληρωτές καλούνται να διαβιούν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους, συχνά με μισθό περίπου 1.000€, σε περιοχές με δυσθεώρητα ενοίκια και υψηλό κόστος ζωής.

Προτείνεται:

- Άμεση αύξηση βασικού μισθού,
- Στεγαστικό επίδομα,
- Επίδομα μετακίνησης για όσους υπηρετούν μακριά από τον τόπο κατοικίας.

4. Αξιολόγηση μαθητών ΣΤ' Δημοτικού από εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας στα ΚΕΔΑΣΥ

Η μετάβαση από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια απαιτεί εξειδικευμένη γνώση μαθησιακών απαιτήσεων και αναγκών ηλικιακών ομάδων.

Προτείνεται:

- Οι αξιολογήσεις των μαθητών που μεταβαίνουν από Στ' Δημοτικού σε Α' Γυμνασίου να πραγματοποιούνται από **εκπαιδευτικούς ΕΑΕ ειδικότητας δευτεροβάθμιας**.

5. Απομάκρυνση του ορίου των 250 μαθητών για τοποθέτηση ΠΕ04, ΠΕ86 και ΠΕ80 στα Τ.Ε.

Η επιστημονική και διδακτική συνάφεια αποτελεί κρίσιμο παράγοντα υποστήριξης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Προτείνεται:

- Κατάργηση του ορίου των **250 μαθητών**,
- Υποχρεωτική τοποθέτηση ΠΕ04 στα Τ.Ε. Λυκείων λόγω πανελλαδικώς εξεταζόμενων μαθημάτων,
- Αντίστοιχη πρόβλεψη για ΠΕ86 (Πληροφορικής) και ΠΕ80 (Οικονομικών).

6. Μείωση του χρόνου μετάβασης εκπαιδευτικών ΕΑΕ στη Γενική Παιδεία από 5 σε 3 έτη

Η τρέχουσα πενταετία λειτουργεί ως αντικίνητρο και περιορίζει την επαγγελματική κινητικότητα.

Προτείνεται:

- Η μετάβαση να επιτρέπεται μετά από **3 έτη πραγματικής υπηρεσίας** στην ΕΑΕ.

7. Στελέχωση Τμημάτων Ένταξης σε Πρότυπα και Ωνάσεια Σχολεία

Η συμπερίληψη πρέπει να εφαρμόζεται σε όλους τους τύπους σχολείων χωρίς εξαιρέσεις.

Προτείνεται:

- Ίδρυση και στελέχωση Τ.Ε. σε **όλα** τα Πρότυπα, Πειραματικά και Ωνάσεια σχολεία.

8. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα ΕΑΕ & συστηματική ενημέρωση νομοθεσίας

Προτείνεται:

- Ετήσια επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών σε ενταξιακές πρακτικές, διαφοροποίηση και συνεργατική διδασκαλία,
- Συνεχής ενημέρωση για τις αλλαγές στη νομοθεσία ΕΑΕ,
- Δημιουργία ψηφιακής πλατφόρμας με ενημερωμένο υλικό, οδηγούς και παραδείγματα καλών πρακτικών.

9. Σύσταση Ειδικής Μονάδας Προώθησης Ενταξιακής Εκπαίδευσης στο ΙΕΠ

Για τη συστηματική εφαρμογή και παρακολούθηση της ενταξιακής εκπαίδευσης προτείνεται η σύσταση Ειδικής Μονάδας στο ΙΕΠ και στελέχωση αυτής με εξειδικευμένα στελέχη ΕΑΕ (εκπαιδευτικούς, συμβούλους, ΚΕΔΑΣΥ, διευθυντές κ.ά.)

Με σκοπό:

- Τον συντονισμό ενταξιακής εκπαίδευσης,
- Τη διάχυση καλών πρακτικών,
- Τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων,
- Τη διαμόρφωση τεκμηριωμένων προτάσεων πολιτικής,
- Τη σύνδεση Προτύπων, Πειραματικών και Ωνάσειων σχολείων με τη γενική εκπαίδευση.

10. Σύνδεση της ΕΑΕ με βελτίωση μαθησιακών αποτελεσμάτων & επιδόσεων PISA

Η Ελλάδα καταγράφει σταθερά χαμηλές επιδόσεις στις διεθνείς αξιολογήσεις PISA. Η ενίσχυση της ΕΑΕ μπορεί να συμβάλει σημαντικά μέσω:

- διαφοροποίησης διδασκαλίας,
- συνδιδασκαλίας (co-teaching),
- ανάπτυξης βασικών δεξιοτήτων (κατανόηση κειμένου, επίλυση προβλημάτων, λογικο-μαθηματική σκέψη),
- έγκαιρης παρέμβασης σε μαθητές χωρίς διάγνωση που μένουν πίσω. Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι χώρες που επένδυσαν στην ΕΑΕ πέτυχαν σημαντικές βελτιώσεις στον μέσο όρο των επιδόσεων.

11. Πρόσληψη αναπληρωτών ΕΑΕ από την Α' φάση

Η εκπαιδευτική υποστήριξη πρέπει να ξεκινά από την πρώτη ημέρα του σχολικού έτους. Η καθυστέρηση προσλήψεων οδηγεί σε κενά, χαμένες διδακτικές εβδομάδες και αδυναμία δημιουργίας συνεκτικού πλαισίου παρέμβασης.

Προτείνεται:

- Όλοι οι αναπληρωτές ΕΑΕ να προσλαμβάνονται **στην Α' φάση**,
- Έγκαιρη τοποθέτησή τους σε Τ.Ε., Παράλληλη Στήριξη και ΚΕΔΑΣΥ πριν την έναρξη των μαθημάτων.

Λόγοι:

- Σταθερή και αδιάλειπτη υποστήριξη μαθητών από την αρχή της σχολικής χρονιάς,
- Δυνατότητα εφαρμογής εξατομικευμένων προγραμμάτων και διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε βάθος χρόνου,
- Αποφυγή συσσώρευσης μαθησιακών κενών κατά τους πρώτους μήνες,
- Καλύτερη συνεργασία μεταξύ Γενικής και Ειδικής Αγωγής,
- Ενίσχυση της λειτουργικότητας των Ε.Δ.Υ.

12. Ποσόστωση 5% για εισαγωγή μαθητών ΕΑΕ στα Πρότυπα Γυμνάσια

Προτείνεται:

- Θέσπιση ποσόστωσης **5%** για μαθητές ΕΑΕ στις εξετάσεις εισαγωγής,
- Ενίσχυση της πραγματικής συμμετοχής μαθητών ΕΑΕ σε δομές υψηλής ακαδημαϊκής επίδοσης,
- Αντιμετώπιση της υποεκπροσώπησης (σήμερα <1%).

13. Αναβάθμιση και επαρκής στελέχωση των Ειδικών Σχολείων

Τα Ειδικά Σχολεία αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του συστήματος Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και καλύπτουν ανάγκες μαθητών με σοβαρές, σύνθετες ή πολλαπλές αναπηρίες.

Ο ΣΑΚΕΑ επισημαίνει ότι:

- Η ίδρυση νέων ειδικών σχολείων, παρότι κινείται σε θετική κατεύθυνση, δεν επαρκεί για να καλύψει τις πραγματικές γεωγραφικές και παιδαγωγικές ανάγκες.
- Απαιτείται συστηματικός χωροταξικός σχεδιασμός ειδικών σχολικών μονάδων με βάση τα πραγματικά δεδομένα μαθητικού πληθυσμού.

- Η στελέχωση των Ειδικών Σχολείων πρέπει να είναι πλήρης από την έναρξη της σχολικής χρονιάς, με μόνιμο και εξειδικευμένο προσωπικό ΕΑΕ και υποστηρικτικές ειδικότητες.

Ο ΣΑΚΕΑ προτείνει:

- Επαρκή στελέχωση όλων των Ειδικών Σχολείων με εκπαιδευτικούς ΕΑΕ και ειδικότητες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- Σταθερή παρουσία διεπιστημονικών ομάδων υποστήριξης,
- Εξασφάλιση ίσων όρων λειτουργίας και χρηματοδότησης ανεξαρτήτως γεωγραφικής περιοχής.

14. Ο αριθμός των μαθητών στα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ και η παιδαγωγική λειτουργικότητα των τμημάτων

Ο Σύλλογος Αναπληρωτών Καθηγητών Ειδικής Αγωγής επισημαίνει την ανάγκη επανεξέτασης του ανώτατου αριθμού μαθητών ανά τμήμα στα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. Η πρόσφατη αύξηση του αριθμού μαθητών από επτά (7) σε εννέα (9) μαθητές ανά τμήμα επηρεάζει τη δυνατότητα ουσιαστικής εφαρμογής εξατομικευμένων παρεμβάσεων, ιδίως σε τμήματα με έντονα ετερογενή μαθητικό πληθυσμό.

Η διεθνής βιβλιογραφία, αλλά και η εκπαιδευτική εμπειρία των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής, καταδεικνύουν ότι τα μικρότερα και λειτουργικά ολιγομελή τμήματα συμβάλλουν στη σταθερότητα του παιδαγωγικού πλαισίου, στη μείωση του άγχους των μαθητών και στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαίδευσης.

Ιδιαίτερα για μαθητές με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος, γνωστικές αναπηρίες ή σύνθετες εκπαιδευτικές ανάγκες, το μέγεθος του τμήματος συνδέεται άμεσα με τη δυνατότητα ρύθμισης του αισθητηριακού και ψυχοκοινωνικού περιβάλλοντος. Πολυπληθή τμήματα αυξάνουν τα ερεθίσματα, δυσχεραίνουν τη συγκέντρωση και περιορίζουν τον παιδαγωγικό χρόνο ουσιαστικής παρέμβασης, γεγονός που αναιρεί τον ίδιο τον σκοπό της ειδικής εκπαιδευτικής δομής.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ΣΑΚΕΑ εισηγείται:

- Την επαναφορά του ανώτατου αριθμού μαθητών στα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. στους επτά (7), καθώς και
- Τη δυνατότητα ευέλικτης συγκρότησης μικρότερων ομάδων μαθητών, όπου αυτό κρίνεται παιδαγωγικά αναγκαίο.

Η δυνατότητα συγκρότησης ολιγομελών τμημάτων, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, δεν συνιστά παρέκκλιση από τον κανονικό εκπαιδευτικό σχεδιασμό, αλλά βασικό εργαλείο παιδαγωγικής ευελιξίας, προσαρμοσμένο στις πραγματικές ανάγκες των μαθητών.

15. Αναβάθμιση του ρόλου των ΕΕΕΕΚ και διασύνδεσή τους με την επαγγελματική αποκατάσταση

Τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην εκπαιδευτική, κοινωνική και επαγγελματική προετοιμασία μαθητών με αναπηρία. Παρά ταύτα, η λειτουργία τους συχνά υποβαθμίζεται από την έλλειψη προσωπικού, την απουσία σαφούς επαγγελματικού προσανατολισμού και τη μη θεσμοθετημένη σύνδεση με την αγορά εργασίας.

Ο ΣΑΚΕΑ τονίζει ότι:

- Οι απόφοιτοι των ΕΕΕΕΚ συχνά δεν διαθέτουν αναγνωρισμένα επαγγελματικά προσόντα.
- Η μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση παραμένει αποσπασματική και εξαρτώμενη από μεμονωμένες πρωτοβουλίες.
- Τα ΕΕΕΕΚ αντιμετωπίζονται συχνά ως δομές «τελικής φοίτησης» και όχι ως ενεργό στάδιο κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης.

Ο ΣΑΚΕΑ προτείνει:

- Θεσμική αναβάθμιση των ΕΕΕΕΚ με σαφή επανακαθορισμό του ρόλου και των στόχων τους,
- Πιστοποίηση των επαγγελματικών δεξιοτήτων των μαθητών,
- Ανάπτυξη συνεργασιών με τοπικούς φορείς, επιχειρήσεις και κοινωνικές δομές,
- Δημιουργία προγραμμάτων υποστηριζόμενης απασχόλησης και πρακτικής άσκησης,
- Συνεχή συνεργασία των ΕΕΕΕΚ με ΕΝΕΓΥΛ, Γυμνάσια και Λύκεια για ομαλές μεταβάσεις μαθητών.

16. Συνθήκες εργασίας εκπαιδευτικών ΕΑΕ και διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης υποστήριξης.

Η ποιότητα της Ειδικής Αγωγής και της Ενταξιακής Εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα με τις συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών που την υλοποιούν. Η υποστελέχωση των δομών ΕΑΕ, η ανάληψη πολλαπλών και συχνά αλληλοεπικαλυπτόμενων ρόλων από τους/τις εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής, καθώς και η απουσία θεσμικά κατοχυρωμένου χρόνου συνεργασίας και παιδαγωγικού σχεδιασμού, δημιουργούν συνθήκες επαγγελματικής επιβάρυνσης.

Οι συνθήκες αυτές δεν επηρεάζουν μόνο τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, αλλά έχουν άμεσο αντίκτυπο στη συνέχεια, στη σταθερότητα και στην αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υποστηρικτικών παρεμβάσεων προς τους μαθητές.

Ο ΣΑΚΕΑ θεωρεί ότι:

- η ενίσχυση της στελέχωσης,
- η σαφής οριοθέτηση καθηκόντων και
- η θεσμική αναγνώριση του σύνθετου ρόλου των εκπαιδευτικών ΕΑΕ

αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση ποιοτικής και βιώσιμης ενταξιακής εκπαίδευσης.

Παράλληλα, η διασφάλιση λειτουργικών παιδαγωγικών συνθηκών στις δομές Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα με την ψυχική ευημερία των μαθητών, την αίσθηση ασφάλειας στο σχολικό περιβάλλον και τη σταθερότητα της εκπαιδευτικής τους πορείας. Η ποιότητα της υποστήριξης που λαμβάνουν οι μαθητές δεν εξαρτάται μόνο από τις ατομικές παρεμβάσεις, αλλά και από το συνολικό πλαίσιο οργάνωσης, στελέχωσης και συνεργασίας που διαμορφώνεται στη σχολική μονάδα.

ΜΕΡΟΣ Δ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ

Το Μέρος Δ συγκεντρώνει τα βασικά συμπεράσματα και τα κεντρικά αιτήματα του ΣΑΚΕΑ προς το Υπουργείο Παιδείας, όπως αυτά προκύπτουν από την ανάγκη διασφάλισης ποιοτικών, σταθερών και παιδαγωγικά λειτουργικών συνθηκών για μαθητές και εκπαιδευτικούς στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μέσα από την ανάλυση της ισχύουσας νομοθεσίας, της πρόσφατης εγκυκλίου και της σχολικής πραγματικότητας που βιώνουμε στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι προτάσεις που παρουσιάζονται εδώ αποτελούν ώριμα και τεκμηριωμένα αιτήματα, διαμορφωμένα μέσα από την εμπειρία των εκπαιδευτικών ΕΑΕ, με στόχο τη δημιουργία ενός πιο αποτελεσματικού, δίκαιου και λειτουργικού συστήματος υποστήριξης των μαθητών. Το παρόν μέρος επιδιώκει να συνοψίσει τις πιο κρίσιμες αναγκαίες αλλαγές και να προσφέρει ένα καθαρό πλαίσιο πολιτικών επιλογών που μπορούν να ενισχύσουν ουσιαστικά την ενταξιακή εκπαίδευση στη χώρα μας.

A. Τμήματα Ένταξης

1. Υποχρεωτική λειτουργία Τ.Ε. σε όλα τα Γυμνάσια, Λύκεια και ΕΠΑΛ.
2. Άρση του ορίου των 250 μαθητών και των 15 αξιολογικών εκθέσεων.

B. Κατανομή Εκπαιδευτικών – ΦΕΚ 3791/2025

3. Απόσυρση ή αναθεώρηση του άρθρου 117.
4. Κατάργηση ποσόστωσης ΠΕ04.05 στα Λύκεια.
5. Τοποθέτηση ΠΕ04, ΠΕ86 και ΠΕ80 σε όλα τα Τ.Ε. ανεξαρτήτως αριθμού μαθητών.

Γ. Παράλληλη Στήριξη

6. Νομοθέτηση της Παράλληλης Στήριξης ως υποχρεωτικής εύλογης προσαρμογής.
7. Πλήρης κάλυψη των αναγκών των μαθητών.
8. Δημιουργία οργανικών θέσεων ΠΣ ανά Διεύθυνση.

Δ. ΚΕΔΑΣΥ & ΕΔΥ

9. Αξιολόγηση μαθητών ΣΤ' Δημοτικού από εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας.
10. Υποχρεωτική συμμετοχή εκπαιδευτικών ΕΑΕ στην Ε.Δ.Υ.
11. Επαρκής στελέχωση των ΚΕΔΑΣΥ.

Ε. Οριζόντιες πολιτικές

12. Μείωση ωραρίου εκπαιδευτικών ΕΑΕ ώστε να διευκολύνεται η συνεργασία με Γενική Παιδεία & η προετοιμασία υλικού.
13. Μείωση μαθητών ανά τμήμα (μέγιστο 20 μαθητές).

14. Αύξηση μισθών & στεγαστική στήριξη αναπληρωτών.
15. Μείωση χρόνου μετάβασης από Ειδική σε Γενική Παιδεία από 5 σε 3 έτη.
16. Στελέχωση Τ.Ε. σε Πρότυπα και Ωνάσεια Σχολεία.
17. Ποσόστωση 5% για μαθητές ΕΑΕ στα Πρότυπα.
18. Συστηματική επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε ΕΑΕ & συνεχή ενημέρωση νομοθεσίας.
19. Αξιοποίηση της ΕΑΕ για βελτίωση των επιδόσεων PISA μέσω διαφοροποίησης, συνδιδασκαλίας και έγκαιρης παρέμβασης.

Η ενταξιακή εκπαίδευση:

- απαιτεί θεσμικό σχεδιασμό,
- συντονισμό,
- συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση πολιτικών,
- και δεν μπορεί να επαφίεται σε αποσπασματικές εγκυκλίους ή ατομικές πρωτοβουλίες.